

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Statkraft Energi AS
Postboks 200 Lilleaker
0216 OSLO

Vår dato: 15.06.2015
Vår ref.: 201502577-8
Arkiv: 312 /123.Z
Deres dato: 20.04.2015
Deres ref.: 201400563-4

Saksbehandler:
Stein Wisthus Johansen

Statkraft Energi AS - Tillatelse til midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet for Selbusjøen i kommunene Selbu og Klæbu

Vi viser til deres søknad av 20.04.2015 om tillatelse til midlertidig å kunne fravike fra manøvreringsreglementet for Selbusjøen i perioden 1. – 31. august 2015.

Om søknaden

NVE har mottatt følgende søknad fra Statkraft Energi AS datert 20.04.2015:

«Søker med dette om dispensasjon fra manøvreringsreglementet for Selbusjøen gitt ved KGL. Res. 7. mars 2014, til å fravike lägste vasstand med 0,7 meter for perioden 01. august til 31. august i 2015.

Statkraft gjennomfører i perioden 14.09.2015 til 29.01.2016 ei større rehabilitering av Bratsberg kraftverk. Som følge av dette vert kraftverket ståande same perioden. Dette reduserer vår evne til å avleie flomvassføringar ut frå Selbusjøen, til Trangsfossen og Nidelva.

Historisk har dei største flommane i vassdraget kome om våren, men det er og betydeleg flomfare for perioden Bratsberg ligg ute. Som eit avbøtande tiltak meiner vi at noko lægre vasstand i Selbusjøen vil ha positiv effekt på flomrisikoen, utan at ulempene dette medfører vil være store.

Til samanlikning har vi sett på september 1997 då det eine av aggregata i Bratsberg låg ute. Vi hadde då 1 meter overløp. Ein har simulert med kva utvikling sjøen ville hatt om også det andre aggregatet hadde stått. Vi ser då ein situasjon med 1,3 meter overløp. Simuleringsresultata kan leggjast fram ved ynskje.

Vi ser at situasjonen kan ha skadepotensiale og ynskjer å førebyggje dette. Ulempene dette vil ha på miljø eller andre interessantar meiner vi er akseptable, gitt at vi berre forserer ein reduksjon på 70 cm, 1 månad før krava i manøvreringsreglementet tillèt det. Båt trafikken på sjøen får fyrst problem ved 1 meter senking under sommarvasstanden.»

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Høring

På grunn av NVEs vurdering av sakens begrensede omfang, har den ikke vært kunngjort lokalt. NVE har vært i kontakt med lokale myndigheter, i første rekke kommunene Selbu og Klæbu samt Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, for å få deres syn på saken, og mener at den er tilstrekkelig belyst gjennom dette. På oppfordring fra Rune Garberg i Selbu kommune ble Selbusjøen Grunneierlag tatt med på høringen og fikk oversendt kopi av høringsbrevet fra NVE 08.05.2015. Sammen med høringsuttalelsen fra Selbu kommune var det vedlagt egne høringsuttalelser fra Selbu Næringsforum og Selbusjøen Båtcruise AS. Etter at høringsuttalelsene kom inn, har NVE i tillegg vært i telefonkontakt med fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Selbusjøen Båtcruise AS og Statkraft.

Klæbu kommune uttaler i brev av 21.05.2015:

«Klæbu kommune ser det som uheldig at Statkraft søker om dispensasjon fra manøvreringsreglementet for Selbusjøen kort tid etter ikrafttredelse. Vi ber Statkraft om å vurdere mulighetene for å utsette nedtappingen av Selbusjøen.

Vi forutsetter at minstevannføringen til Nidelva og over Hyttfossen ikke blir berørt.»

Selbu kommune uttaler i brev av 28.05.2015:

«Selbu kommune deler bekymringene fra Selbusjøen grunneierlag og Selbusjøen Båtcruise AS vedrørende nedtapping av Selbusjøen til kote 156,17 (159,30) i august måned. En nedtapping vil redusere beiteområdene til ørreten i en periode som er viktig med tanke på påfølgende gyteperiode. Samtidig vil nedtappingen kunne vanskeliggjøre driften til Selbusjøen Båtcruise AS (se vedlegg).

En vil også påpeke at august måned er høysesong for turisme i Selbu, herunder turisme på og i forbindelse med Selbusjøen. En nedtapping av Selbusjøen vil kunne ha en negativ påvirkning på utøvelse av friluftsliv og estetikk.

En har forståelse for at Statkraft ønsker å ta høyde for en mulig høstflom, men en mener nedtappingen kan utsettes til september da manøvreringsreglementet gir mulighet til nedtapping til 156,17 (159,30) uten dispensasjon. Nedtapping i september vil fremdeles redusere beiteområdene til ørreten, men ørreten vil da få lengre tid å beite på sommers tid.

Selbu kommune stiller seg negativ til at det tillates nedtapping til kote 156,17 (159,30) i august måned.»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag uttaler i e-post av 28.05.2015:

«Vi syns at søknaden burde vært bedre opplyst med hensyn på hva som skal gjøres, alternativer for gjennomføring og alternativer for å oppnå nødvendig flomdemping (bruk av andre magasin for bufferkapasitet e.l.).

Tirsdag denne uken var vi på befaring med regulant, NVE, kommune og grunneiere på Selbusjøen. Saken ble drøftet der, og det kom fram at båttrafikken med MS Jøvra er et hensyn som kommune og grunneiere legger vekt på, da dette har betydning for turismen også utover selve båtdriften (flere turistbedrifter, friluftsliv/opplevelse har indirekte nytte). Oppfattet at det var ulikt vurdert hvor høyt vannet måtte være for at båten kunne gå, men at de kritiske punktene for båten var anløp til to havner (bla Putten) som er ganske grunne, og som av den grunn får problemer først. Vi foreslår at det gjøres en undersøkelse av hvor høyt vannet må være for at dette hensynet kan ivaretas, og at tappingen hvis mulig bør holdes innen denne høyden.

Vi forstår at Statkraft har planlagt denne renoveringen etter gammelt reglement (før nytt reglement var klart i vår), og at de da i følge eget utsagn hadde anledning til å gjøre dette innen konsesjonen (eldre reglement), men at de etter nytt reglement ble nødt til å søke om å fravike reglementet. Hvis så er tilfelle, finner vi det rimelig å imøtekomme behovet så langt som mulig, hvis renoveringen ikke kan utsettes en måned i tid.

Minking med maks 0,7 m mellom 1. aug og 1. sept kan føre til noe forringelse av næringstilfang og vandringsmuligheter for fisk i perioden, effekten er vanskelig å kvantifisere, men trolig relativt beskjedne. Vi vil derfor ut fra dette hensynet ikke si at søknaden ikke kan innvilges helt eller delvis.»

Selbusjøen grunneierlag uttaler i e-post av 28.05.2015:

«Selbusjøen grunneierlag har behandlet søknaden i styremøte.

Et enstemmig styre sier nei til søknaden ut fra følgende skadevirkninger og ulemper:

- En ned-tapping til kote 156,17 (159,30) i august vil ha en negativ virkning på den sterkt redusert og trua ørretstammen i sjøen. En ned-tapping vil redusere tilgangen på mat ut over det som er forsvarlig og i tillegg vanskeliggjøre oppgangen i gyteelvene. Videre vil flere av de viktigste utsettingsplassen for settefisk bli utilgjengelig ved en ned-tapping. Ut fra et miljømessig hensyn for bevaringen og utvikling av ørretstammen i Selbusjøen burde enhver ned-tapping være begrenset til etter gyteperioden som avsluttes i midten av oktober.*
- Grunneierlaget slutter seg til uttalelsen fra Selbusjøen Båtcruise angående de konsekvenser en ned-tapping vil ha for båten Jøvra. En begrensning av antall bestilte turer med båten vil ha en økonomisk konsekvens for både båten og destinasjonene rundt sjøen som Selbusjøen Hotell, Camp Eggen, Radio- og Fjernsynsmuset og Granby Gård. Eierne av bryggene ved destinasjonene er alle medlemmer i Selbusjøen Grunneierlag.*
- Etter endelig å ha fått oppleve en sommer med den vannstanden, som Selbusjøen Grunneierlag har kjempa for over flere tiår, har vi sett hvilken positiv betydning en full sjø har for folks naturopplevelsene og trivselen. En ned-trapping i august 2015 vil gi pessimisme, misnøye og mistillit til Statkraft.*

Statkraft peker på faren for høstflom som begrunnelse for ned-tapping i august. Vi mener at det like rett kan pekes på faren for at en tørrperiode i august/september og med det ned-tapping under 159,30.

Skulle NVE allikevel imøtekomme søknaden om ned-tapping til 159,30 vil Selbusjøen Grunneierlag forbeholde seg retten til å komme med erstatningskrav.»

Selbu Næringsforum uttaler i brev av 20.05.2015:

«Vi er informert om at Selbu Kommune har mottatt søknad fra Statskraft til NVE om å fravike manøvreringsbestemmelsene for Selbusjøen ved å tappe ned til kote 156,17 i august 2015. Iflg manøvreringsbestemmelsene skal Statkraft kunne tappe ned til kote 159,30.

Selbu Næringsforum har flere medlemsbedrifter som er avhengig av å bruke Selbusjøen i sommersesongen og vi må på det sterkeste anmode om at eventuell nedtapping må utsettes til etter den normale sommersesongen er over. Det vil eventuelt være siste halvdel av september.

Vi må gjøre spesielt oppmerksom på at Selbusjøen Båtcruise AS har sitt første hele driftsår i 2015 og en nedtapping i august vil spolere en større del av den planlagte driften og medføre vesentlig driftstap.

Selbu Næringsforum fraråder på det sterkeste at NVE skal godkjenne søknaden fra Statkraft om å fravike manøvreringsbestemmelsene for Selbusjøen om å tappe ned til kote 156,17 (159,30) og ber Selbu kommune å ta det med i sin høringsuttalelse til NVE.»

Selbusjøen Båtcruise AS uttaler i brev av 21.05.2015:

«Vi viser til mottatt informasjon fra Selbu Kommune om at Statkraft søker om å fravike manøvreringsbestemmelsene for Selbusjøen ved å tappe ned til kote 156,17 (159,30) i hele august måned 2015.

Vi er svært overrasket at saken bare sendes på begrenset høring siden det umulig kan være ukjent at vi driver kommersiell båttrafikk på sjøen.

Selbusjøen Båtcruise AS motsetter seg at manøvreringsreglementet fravikes da 159,30 vil vanskeliggjøre anløp til flere av bryggene rundt Selbusjøen.

Vi er da i grenseland hva angår sikkerhet for passasjerer, mannskap og båt og må vurdere å sløyfe enkeltanløp eller kansellere turer fra dag til dag.

En tørrperiode i august som kan medføre nedtapping til under 159,30 vil føre til at driften vil måtte innstilles med påfølgende økonomisk tap.

Vårt standpunkt blir derfor;

- *Primært vil Selbusjøen Båtcruise AS motsette seg at søknaden om nedtapping innvilges.*
- *Subsidiært at nedtappingen begrenser seg til 159,50.*

Skulle NVE allikevel imøtekomme søknaden om nedtapping til 159,30, forbeholder vi oss retten til å komme tilbake med erstatningskrav.

Vi ber om at Selbu kommune legger ved dette brevet i sitt tilsvarende svar til NVE.»

NVEs vurdering

NVE kan gi tillatelse til fravik fra manøvreringsreglement etter vannressursloven § 8 når formålet er nødvendig reparasjons- og vedlikeholdsarbeid. Tiltaket faller etter vårt syn inn under dette formålet.

NVE har mottatt søknad fra Statkraft om å få kunne fravike manøvreringsreglementet for Selbusjøen i august 2015. Bakgrunnen er at det skal utføres en større rehabilitering av Bratsberg kraftverk i perioden 14.09.2015-29.01.2016. I denne perioden vil kraftverket være ute av drift og alt vann ut av Selbusjøen må ledes via Svean kraftverk eller Trangsfossen. For å unngå eventuelle skadelige flomsituasjoner som følge av redusert mulighet for å kunne lede vann ut av Selbusjøen, ønsker Statkraft å være i forkant med forebyggende tiltak ved å kunne tappe ned Selbusjøen i hele august måned 0,7 m under reglementsfastsatte LRV på kote 156,87, dvs. til kote 156,17.

Ifølge gjeldende reglement skal Selbusjøen så vidt mulig ikke underskride nivå 157,87 i tidsrommet fra vårflommens kulminasjon til 31. august. I tiden 1. september til 31. oktober skal vannstanden i Selbusjøen tilsvarende ikke underskride kote 156,17. I reglementet heter det videre at «*Ved prognoser om flomvannstand opp mot kote 159,17, dvs. en meter høyere enn HRV, kan regulanten i forkant tappe Selbusjøen så langt ned at vannstander over dette nivået om mulig unngås.*» Det er faren for skadepotensiale og de eventuelle negative følger av å komme opp på vannstander over dette nivået i en flomsituasjon når Bratsberg kraftverk er ute av drift, som er bakgrunnen for Statkrafts søknad om en forebyggende senkning i forkant av en eventuell slik flomsituasjon.

Gjennom høringen av søknaden er det kommet flere innspill som går imot at det gis tillatelse til en tidligere senkning av vannstanden i Selbusjøen enn det reglementet tilsier. Klæbu kommune mener det er uheldig at Statkraft allerede nå søker om å få fravike reglementet som ble gitt for bare drøye ett år siden, men har ikke angitt noen videre begrunnelse utover dette. Selbu kommune stiller seg imidlertid klart negativ til at det tillates omsøkt nedtapping i august og begrunner dette med dårligere beiteforhold for ørreten og vanskelige driftsforhold for Selbusjøen Båtcruise AS. Kommunen mener også at august er høysesong for turisme i Selbu og at en senkning kan ha negativ påvirkning på utøvelse av friluftsliv og estetikk. Begge kommunene mener Statkraft bør kunne vurdere en utsetting av nedtappingen til september. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er også inne på denne muligheten, men har samtidig forståelse for at dersom rehabiliteringen av Bratsberg kraftverk var planlagt tilbake i tid mens det gamle manøvreringsreglementet fortsatt var gjeldende, finner de det rimelig å imøtekomme behovet for nedtapping så langt som mulig, hvis ikke renoveringen kan utsettes en måned i tid.

Selbusjøen grunneierlag er opptatt av beiteforholdene for ørreten og mener en tidlig nedtapping vil ha en negativ virkning på den sterkt reduserte og trua ørretstammen i sjøen. En nedtapping vil i tillegg vanskeliggjøre oppgangen i gyteelvene og gjøre flere av de viktigste utsettingsplassene for settefisk utilgjengelig. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener den omsøkte nedtapping i august kan føre til noe forringelse av næringstilfang og vandringsmuligheter for fisk i perioden, men mener effekten trolig er relativt beskeden.

NVE merker seg at grunneierlaget påpeker at ut fra et miljømessig hensyn for bevaringen og utvikling av ørretstammen i Selbusjøen burde enhver nedtapping være begrenset til etter gyteperioden som avsluttes i midten av oktober. Selbu Næringsforum på sin side anmoder på det sterkeste om at en eventuell nedtapping må utsettes til etter den normale sommersesongen er over, dvs. siste halvdel av september, av hensyn til deres medlemsbedrifters bruk av Selbusjøen. Siden søknaden kun gjelder avvik fra reglementet i august måned, velger NVE å tolke dette som meningsytringer i forhold til det nye vedtatte manøvreringsreglementet for Selbusjøen og et tegn på at ikke alle brukerinteresser har fått full måloppnåelse i gjeldende reglement.

Selbusjøen Båtcruise AS har imidlertid innfunnet seg med dagens manøvreringsreglement og innrettet sin virksomhet med turistbåttrafikk etter dette for hele 2015-sesongen. De er derfor svært bekymret for en nedtapping i august på 0,7 m i forhold til LRV. En slik nedtapping vil medføre at flere anløp som turistbåten bruker blir vanskelig tilgjengelig under spesielle vindforhold, noe som igjen vil redusere sikkerheten for passasjerer, mannskap og båt. Man vil fort havne i en situasjon hvor man må vurdere å sløyfe enkeltanløp og kansellere turer fra dag til dag. En senkning på 0,5 m under LRV vil kompensere betydelig for disse problemene, noe også Selbusjøen Båtcruise antyder ved at de subsidiært sier de kan leve med en begrenset nedtapping til kote 159,50 (lokal høyde). Siden de fleste av høringsinstansene har uttrykt støtte til Selbusjøen Båtcruise AS, har NVE funnet det nødvendig å få utdypet situasjonen mer i detalj ved å ta direkte kontakt med firmaet, noe også fylkesmannen mente burde gjøres i sin uttalelse. Forholdene omkring nødvendig dybde for å unngå større problemer med båtanløp og turistbåttrafikk ble på denne måten avklart.

Grunneierlaget trekker frem muligheten for at man motsatt av flom kan risikere å få en tørkeperiode i august-september og som dermed vil kunne medføre ytterligere nedtapping under LRV. Klæbu kommune forutsetter i sin uttalelse at minstevannføringen til Nidelva og over Hyttfossen ikke må bli berørt. I manøvreringsreglementet står det følgende: *«Kravet til minstevannstand kan fravikes for å opprettholde en minstevannføring i Nidelva ved Svean kraftverk på 30 m³/s. I slike tilfeller skal Bratsberg kraftverk ikke være i drift.»* NVE minner om at manøvreringsreglementet skal følges også i tørkeperioder og at regulanten har et ansvar for å holde tilbake nok vann for alltid å kunne ta høyde for pålagt slipp av minstevannføring. For å sikre at man har tatt høyde for en eventuell tørrværsperiode i

august og ikke vil måtte risikere å gå under konsesjonsgitte LRV, vil NVE sette som vilkår at Statkraft må ha vann i beredskap til å etterfylle Selbusjøen slik at både vannstand i sjøen og minstevannføring ut av sjøen blir etterfulgt i hele perioden det er søkt å få avvike fra reglementet.

NVE har forståelse for at det knytter seg mange brukerinteresser til Selbusjøen og at et fravik fra manøvreringsreglementet vil måtte berøre noen negativt i større eller mindre grad. Samtidig er det viktig i et samfunnsperspektiv at kraftforsyningen vedlikeholdes slik at beredskap og forsyningssikkerhet opprettholdes på et høyt nivå. Flomhistorien i forhold til Selbusjøen er velkjent og NVE mener det er riktig av regulanten å tenke føre var prinsippet når Bratsberg kraftverk må fases ut for vedlikehold over en lengere periode. NVE vurderer med bakgrunn i de innkomne høringsuttalelser at det ikke er fare for vesentlige negative konsekvenser for allmenne og private interesser ved å innvilge en begrenset nedtapping under LRV for en kortere periode i august. Ved å tillate en nedtapping 0,5 m under LRV har man ivaretatt en viktig brukerinteresse i forhold til turistnæringen rundt Selbusjøen. Også fiskeinteressene vil bli mindre negativt berørt med 0,2 m lavere senkning enn omsøkt. Regulanten mener også at flomfaren er betydelig redusert ved å kunne få senke Selbusjøen 0,5 m og at de dermed får god kontroll på situasjon, selv om de hadde hatt ennå bedre forutsetninger ved 0,7 m senkning.

NVE mener at vurderingene er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE vil i den forbindelse påpeke at tiltaket er midlertidig og at en 0,5 m senkning under LRV i august ikke vil få nevneverdige konsekvenser for biologien i Selbusjøen. NVE kan heller ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Konklusjon

NVE gir tillatelse til at Statkraft Energi AS kan senke Selbusjøen 0,5 meter under LRV, dvs. fra kote 156,87 til kote 156,37 i tidsperioden 1. til 31. august 2015.

Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

- Kravet til minstevannføring ut av Selbusjøen skal overholdes i perioden med redusert vannstand.
- Regulanten må ta høyde for en tørrværsperiode ved at vann holdes tilbake i beredskap for å etterfylle Selbusjøen slik at vannstanden ikke blir ytterligere redusert fra kote 156,37.
- Det skal føres protokoll over vannstanden i magasinet i det tidsrommet vannstanden er under LRV.
- Nedtappingen skal kunngjøres én gang lokalt i god tid før nedtappingen starter.
- Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelsene gitt i loven eller i medhold av loven, plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden. NVE kan fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre bestemmelser med hjemmel i lov.
- NVE forutsetter at Statkraft Energi AS har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.

Om klage og klagerett

Dere kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til

parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Carsten Stig Jensen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg:

Kopi til:

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag v/Kari Tønset Guttvik
Klæbu kommune
Selbu kommune v/Rune Garberg
Selbu Næringsforum v/Rolf Kulseth
Selbusjøen Båtcruise AS v/Oddstein Rygg
Selbusjøen Grunneierlag v/Inger Granby